Atatürk, Hasan Tahsin'in adını neden anmadı?

Mustafa Armağan

Atatürk'ün ne 1919'da, ne de daha sonra Hasan Tahsin şunu yaptı, bunu yaptı türünden bir açıklamasını bulabilmiş değiliz. Olsaydı zaten allayıp pullayıp "İlk Kurşun Anıtı"nın alnına kazırlardı. Gerçekten de tuhaf bir durum. Neden yok acaba? Atatürk, hemşerisi Hasan Tahsin'in ismini duymamış olabilir mi?

Yılmaz Özdil, yalnız kendisinin değil, yakın çevresinin de tarihten ne kadar anladığını ayan beyan ortaya koyan bir yazı kaleme aldı "Hürriyet"te (16 Mayıs 2012). Verdiği bilgiler tutarsız, yanlış, hatta uydurmaydı. Araya "trak, trak, trak" gibi ses efektleri de eklediğine göre tarih değil, senaryo yazdığından şüphe edilemez.

Mesela diyor ki: İzmir'in Yunanlılarca işgalinde "zırhlı gemiler"den çıkan askerleri karşılayan "Aya Fotini Kilisesi'nin papazı Hrisostomos 'Evlatlarım, ne kadar Türk kanı içerseniz, o kadar sevaba girersiniz' diyerek, atıyla inen sancaktarın çizmelerini öpüyordu'."

Bir kere Hrisostomos Aya Fotini Kilisesi'nin papazı değil, İzmir Metropolitiydi (Metropolitlik makamı Aya Fotini'deydi sadece). "Ne kadar Türk kanı içerseniz, o kadar sevaba girersiniz" dediğini ne Yunan, ne de Türk kaynakları söyler, iki. Sancaktarın çizmelerini öptüğü uydurmadır, üç. (Zaten bu sancaktar da asker kıyafeti giyinmiş Yani veya Yorgaki adlı özbeöz İzmirli bir Rum'du.)

Bir cümlede bunca hatadan sonra devam ediyor:

"İnce, uzun, siyah takım elbiseli bi delikanlı fırladı ortaya, aniden... 'Olamaz' diye bağırıyordu, 'böyle güle oynaya giremezler'! Son sözü buydu. (...) Bastı tetiğe, peş peşe, trak trak trak..."

Kendi zamanında hiçbir kaynakta geçmeyen bu sözler 1970'lerde Hasan Tahsin efsanesini parlatanlardan Ömer Sami Coşar'ın uydurmalarıdır. Onu o sırada gören ve bu sözleri bize aktaran bir tanık bugüne kadar bulunamamıştır.

Hangi birini düzeltelim: Ne Hasan Tahsin 30 yaşında hayatını kaybetmişti (38'indeydi), ne İzmirliler "her zaman sahip çıkmış"tı ona. Hatta 27 Mayıs darbesine kadar onu hatırlayan dahi olmamıştı. Şu da birilerinin kulağına küpe olsun: Hasan Tahsin anıtının dikilmesi emrini veren, "ihtilalin kudretli Albayı" Alparslan Türkeş'tir.

Bir soru: Acaba Atatürk'ün Hasan Tahsin hakkında (üstelik hemşerisidir) tek bir cümle etmeyişini nasıl yorumlamak gerekir?

Atatürk ve Hasan Tahsin

Garibinize gitti biliyorum ama Atatürk'ün ne 1919'da, ne de daha sonra Hasan Tahsin şunu yaptı, bunu yaptı türünden bir açıklamasını bulabilmiş değiliz. Olsaydı zaten allayıp pullayıp "İlk Kurşun Anıtı"nın alnına kazırlardı. Gerçekten de tuhaf bir durum. Neden yok acaba? Atatürk, hemşerisi Hasan Tahsin'in ismini duymamış olabilir mi?

Tuhaftır, sade o değil, kendi döneminde Hasan Tahsin'in İzmir'de ilk kurşunu attığını duyana, bilene rastlamak imkânsız gibi. Buyurun Atatürk döneminde yayımlanan tarih dersi kitaplarına bakalım beraberce.

1929 tarihli Hamit ve Muhsin'in "Türkiye Tarihi"nde ismi geçmez. Aynı yıl basılan Ali Reşat'ın "Umumi Tarih"inde de bulunmaz. 1931 tarihli "Tarih IV" başlıklı resmî ders kitabı ise bırakın Hasan Tahsin'in kahramanlığını anlatmayı, tam tersine, ilk kurşunun Yunanlılarca atıldığını ispatlamak peşindedir.

Peki daha sonraki yıllarda basılan ders kitaplarımız ne diyor. Hızla göz atıyoruz: Prof. Enver Ziya Karal 1958 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti Tarihi"nde Hasan Tahsin'i zikre layık bulmaz. Atatürk'ün "kızı" Afet İnan'ın ilk baskısı 1973'te yapılan "Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi" kitabında da Yunanlıların İzmir'e asker çıkarmalarının "halk arasında tepkiye neden olduğu" yazılır sadece. Yani 1973'te Atatürk'ün bu kadar yakınında bulunan biri bile Hasan Tahsin'in adını anmaz.

Bütün hikâye, 1972'de İzmir Gazeteciler Cemiyeti'nce çıkarılan "Anıt Adam" (yazan: Zeynel Kozanoğlu) kitabıyla başlamış ve inkılap tarihlerinde ismi geçmeyen birisi, kitapların baş köşesine kurulmaya başlamıştır.

Kozanoğlu kitabında çok ilginç bir açıklama yoluna başvuruyor ve diyor ki: "Cumhuriyetimizin ilk yıllarında, yakın tarihimizde cereyan etmiş birtakım olayların ve yürütülmüş faaliyetlerin açığa vurulması ve tartışılması sakıncalı görülmüştü."

Meğer İngilizlerle aramızı bozmamak için(!) Atatürk ve İnönü, Hasan Tahsin'e sansür koydurmuş! Gözlerinize inanamıyorsanız cümlesini aynen yazayım:

"Dünya milletlerine, Yunanlıların İzmir'e çıkarken bir zulüm makinası gibi davrandıkları gerçeğini kabul ettirebilmek için çırpındığımız o sıralarda, onlara karşı ilk kurşunun tarafımızdan sıkıldığından da, elbette söz edemezdik."

Müthiş! Yakın tarihimizin ne denli ağır bir baskı altında yazıldığının bu derece net bir itirafına başka bir yerde rastlamadım.

"Tetikçi" Hasan Tahsin'den bir kahraman yontma derdine düşenlere birkaç sözüm var:

1) Onlarca ciltlik "Atatürk'ün Bütün Eserleri"nin indeksini taradım, Hasan Tahsin adlı milletvekillerinin ismi geçtiği halde, Atatürk "sizin Hasan Tahsin"den tek kelimeyle söz etmiyor. Bunu Atatürk'ün İngilizlerden çekinmesine mi bağlıyorsunuz yoksa onun ilk kurşunu sıktığından haberdar olmayışına mı? Yoksa unutkanlık veya dalgınlığına mı?

2) Hasan Tahsin'in "Hukuk-ı Beşer" gazetesinde (6 Mart 1919) Damat Ferid Paşa'yı "seçkin bir sima, yüksek bir şahsiyet" diye övmüş olmasını nasıl yorumluyorsunuz?

3) İşgal sırasında Müslüman kadınların açılıp saçılmasını ve eğlence yerlerine gitme serbestliğini savunan birinin normal olduğu söylenebilir mi? (Gazetesi bu yüzden Nureddin Paşa tarafından kapattırılmıştır.)

4) Vali Rahmi Bey'in oğlunu kaçırtan Çerkes Ethem'i övdüğünü biliyor muydunuz?

m.armagan@zaman.com.tr

HASAN TAHSİN

Atatürk de hata yapar!

Okumalarım sırasında dünya kadar araştırmacı istihdam eden kurumların düzeltmeye cesaret edemedikleri maddi bir hata ile karşılaştığımı söylemek zorundayım.

Atatürk 14 Mart 1919 günü Harbiye Nezareti'ne yazdığı bir yazıda, "Hukuk-ı Beşer" gazetesinde kendisine "haydutbaşı" diyen birini yerden yere vurmakta ve hakkında gerekenin yapılmasını istemektedir. "Alçak, iftiracı, vicdansız, namussuz" dediği kişinin Mevlanzade Rıfat olduğunu çıkartıyor kimileri. Oysa Atatürk de yazısında "Hukuk-ı Beşer" gazetesinde çıkan bir yazıdan söz ediyor. Bu gazete, bildiğimiz gibi Hasan Tahsin'in başyazarı olduğu gazetedir. Acaba Atatürk'ün Hasan Tahsin'e düşmanlığı, kendisine "vurguncu, haydutbaşı" demesinden geliyor olabilir mi?

Burada bir isim karışıklığı var. Mevlanzade Rıfat'ın çıkardığı gazetenin ismi "İnkılab-ı Beşer". Çıkardığı diğer bir gazetenin adı, "Hukuk-ı Umumiye". Muhtemelen bu iki ismin Atatürk'ün hafızasında karışması sonucunda "İnkılab-ı Beşer"de çıkan yazıyı, Atatürk "Hukuk-ı Beşer"de çıkmış diye şikayet etmiştir.

İlginç bir hususa işaret ederek noktalıyorum bu "çok olan" yazımı: Sadi Borak'ın dediğine göre Mevlanzade Rıfat, gazetelere de sızdırılan bu şikayetnamesi üzerine Atatürk'e hakaret davası açmıştır. Avukatlarına danışan Atatürk, mahkûm edilebileceği uyarısını alınca onlara davayı mümkün olduğu kadar uzatmaları ve vakit kazanmaları talimatını veriyor. Böylece Atatürk'ün Samsun'a giderken aleyhinde açılmış bir dava bulunduğunu öğrenmiş oluyoruz. (Öyküleriyle Atatürk'ün Özel Mektupları, Çağdaş: 1980, s. 141-141.)

Bana çok ilginç geldi, sizi bilemem tabii.

+1T
GAZETE TASARIM GÜNLERİ 7
19-26 HAZİRAN 2012
USTA FOTOĞRAFÇILAR ARTI 1T'DE
SAMUEL BOLLENDORFF
Fotoğrafçı
GAEL TURINE
Fotoğrafçı
ERIC BOUVET
Fotoğrafçı
USTALAR TASARIM GÜNLERİNDE!
Her alanda olduğu gibi gazetecilikte de değişim olanca hızıyla devam ediyor. +1T, değişimi birinci elden öğrenmeleri için gençleri dünyaca ünlü ustalarla buluşturuyor. 8 gün sürecek seminerde dersler, atölye çalışmaları, portfolyo değerlendirme ve belgesel gibi bölümler yer alacak.
Gazete tasarımına ilgi duyuyorsanız, 8 Haziran'a kadar arti1t.com adresinde bulunan başvuru formunu doldurun. Değerlendirme sonucunda yapılacak elemeyi geçerseniz, Zaman Gazetesi'nde düzenlenecek Gazete Tasarım Günleri seminerine davet edileceksiniz. Daha fazla bilgi için arti1t.com'u ziyaret edebilirsiniz.
www.arti1t.com
/arti1t
ZAMAN

Tüm bildikleriniz tarih olacak!
İlk Kez
Adnan Menderes'in milletine son mesajı:
"Halkımız insan olduğunu bizimle hatırladı"
Tarihi doğru kaynaklardan öğrenmek artık hayal değil. Mustafa Armağan yönetiminde; Semavi Eyice, Şükrü Hanioğlu, İsmail Kara, Norman Stone ve onlarca tarihçi Derin Tarih'te buluştu. İlk kez yayınlanan belgeler ve güçlü yorumlarla Derin Tarih dergisi, bu ay ve her ay bayi ve kitapçılarda sizi bekliyor.
Derin tarih
MENDERES'İN SON MESAJI
"HALKIMIZ İNSAN OLDUĞUNU BİZİMLE HATIRLADI"
Geçmişin Büyüsü
Üstelik çocuklarınıza tarih eki Geçmişin Büyüsü hediye!
derintarih.com
facebook.com/derintarih
twitter.com/derintarih
Abone Hattı: 0212 467 65 15
Okur Hattı: okurhatti@derintarih.com
nt
Tüm NT mağazalarında

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ